

УДК: 347.97/.99(4)

Biblid 1451-3188, 16 (2017)

Год XVI, бр. 61-62, стр. 459–471

Изворни научни рад

ЕВРОПСКА НАЧЕЛА ПРАВОСУДНЕ ОБУКЕ: ПОСТАВЉАЊЕ СТАНДАРДА СТРУЧНОСТИ

др Ана КНЕЖЕВИЋ БОЈОВИЋ¹

др Оливера ПУРИЋ²

Abstract: In the paper, the authors present and analyse the nine judicial training principles adopted by the European Judicial Training Network (EJTN). These principles are the sublimation of the existing best comparative practices and standards related to judicial training, including both initial and continuous training, and underlining the importance of the support of the executive power to the functioning of judicial training institutions. The objective of the paper is to showcase and analyse in detail the contents of these principles in the context of their importance for the functioning of an independent judiciary and the rule of law. Using the comparative law method, the authors also present specific examples of the implementation of these principles in practice. Finally, the authors highlight the importance of these principles for Serbian judiciary.

Key words: judiciary, initial training, continuous training, Judicial Academy, EJTN.

1) СВРХА

Независност и обученост судија најбоље конкретизују апстрактне захтеве Европске уније за постојањем независних институција и обезбеђењем стандарда владавине права у пракси.³ Само судије које се одликују високим нивоом стручности могу професионално и независно да обављају своју функцију. Потреба за оспособљеношћу, која је нераскидиво везана за услов независности и непристрасности, изричито се наводи у

¹ Институт за упоредно право, Београд. Е-маил: akbojovic@gmail.com

² Правосудна академија, Београд.

³ Оливера Пурић, Ана Кнежевић Бојовић, „Креирање образовне политике у правосуђу Србије и утицај Европске уније“, *Политичка ревија*, vol. 50, бр. 4/2016, стр. 79.

члану 14 Међународног пакта о грађанским и политичким правима, али је наглашена и у многим стандардима који се посебно баве именовањем на судијску функцију судије.⁴ Институционализација почетне и сталне обуке судија, као и њихов значај за владавину права у Европској унији истакнути су и у Амстердамском уговору од 2. октобра 1997, документима Европског савета одржаног у Тампереу 15. и 16. октобра 1999. и Хашком програму, усвојеним 4. и 5. новембра 2004. године. Институционализована почетна и стална обука носилаца правосудних функција има вишедеценијску традицију у неким европским државама, међу којима се свакако истичу Француска⁵ и Шпанија,⁶ као и Немачка.⁷ С друге стране, нове државе чланице Европске уније, које су некада припадале тзв. источном блоку, имале су сасвим другачију традицију како у погледу судске независности, тако и у погледу стручне обуке судија.⁸ Осим тога, и различите државе

⁴ Препорука бр. (94)12 Комитета министара о независности, делотворности и улози судија, Начело III; Европска повеља о закону за судије говори о уској повезаност почетне и сталне обуке са независношћу и ефикасношћу укупног правосудног система. Видети: *European Charter on the statute on judges*, DAJ/DOC (98) 23, Интернет: https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/European-Charter-on-Statute-of-Judges_EN.pdf). Основна начела независности судства усвојена од стране УН 1985. (U.N. Basic Principles on the Independence of the Judiciary, 1985, Интернет: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/IndependenceJudiciary.aspx>); Мишљење бр. 4 (2003) Консултативног већа европских судија о почетној и сталној обуци Consultative Council of European Judges (CCJE) and Consultative Council of European Prosecutors (CCPE), Интернет: [https://wcd.coe.int/View-Doc.jsp?id=1560897&site=CM, Opinion No.4 \(Consultative Council of European Judges \(CCJE\), 2003, доступно на http://www.coe.int/t/dgi/hr-natimplement/Source/CCJE\(2003\)OP4_en.pdf](https://wcd.coe.int/View-Doc.jsp?id=1560897&site=CM, Opinion No.4 (Consultative Council of European Judges (CCJE), 2003, доступно на http://www.coe.int/t/dgi/hr-natimplement/Source/CCJE(2003)OP4_en.pdf)); Препорука Комитета министара државама чланицама Савета Европе, „О судијама: независност, делотворност и одговорност“ (CM/Rec (2010) 12 on judges: independence, efficiency and responsibilities, Интернет: [https://www.coe.int/t/dghl/standard-setting/cdcj/CDCJ%20Recommendations/CMRec\(2010\)12E_%20judges.pdf](https://www.coe.int/t/dghl/standard-setting/cdcj/CDCJ%20Recommendations/CMRec(2010)12E_%20judges.pdf))

⁵ John P. Reichert, “Recruiting and Training Judges in France”, *Judicature*, Vol. 57, Issue 4, 1973, pp. 145-149.

⁶ L. Muniz-Argüelles, M. Fraticelli-Torres, “Selection and Training of Judges in Spain, France, West Germany, and England”, *Boston College International and Comparative Law Review*, 1(1985), Интернет: <http://lawdigitalcommons.bc.edu/iclr/vol8/iss1/2>

⁷ Ibid.

⁸ C. Dallara, “Judicial Reforms in SEE Democratising Countries: Towards a Contextualized Framework for the Analysis”, *Democracy and Judicial Reforms in South-East Europe*, Springer International Publishing, 2014, pp.1-30; D. Kosař, *Perils of Judicial Self-Government in Transitional Societies: Holding the Least Accountable Branch to Account*, Cambridge University Press, 2016; Z. Kühn, *The Judiciary in Central and Eastern Europe: Mechanical Jurisprudence in Transformation?*, Brill, 2011.

чланице Европске уније имале су и имају различите традиције избора кандидата за правосудне функције и обавезности њихове обуке након избора на функцију – ипак, и ове традиције и праксе се последњих година све више приближавају.⁹ Једна од организација основаних под окриљем Европске уније, Европска мрежа за правосудну обуку (у даљем тексту: ЕЈТН)¹⁰ има за циљ неговање заједничке правне и правосудне културе широм Европске уније, као и да помогне у размени знања између носилаца правосудних функција у Европи. У том контексту је ова мрежа усвојила девет начела правосудне обуке у којима се сублимирају стандарди из кључних докумената који се односе на правосуђе, као и најбоље упоредне праксе правосудне обуке. Од суштинске је важности да сви кључни актери у правосудном сектору, како у државама чланицама Европске уније, тако и у државама које су кандидати за придруживање ЕУ, буду упознати са овим начелима и да поступају у складу са њима.

2) МЕРЕ ЕУ

Европска мрежа за правосудну обуку је на седници генералне скупштине, одржане у Амстердаму у јуну 2016. године, усвојила девет начела правосудне обуке.¹¹ Иако се ради о такозваном „меком праву“, несумњиво је да ће све државе чланице ЕУ унапредити или изменити своје политике и праксе правосудног образовања у светлости ових препорука. Оне су такође значајене за државе кандидате, нарочито у контексту процеса придруживања и испуњености критеријума владине права.

3) САДРЖАЈ

Као што је истакнуто, девет начела правосудне обуке представљају сублимирани израз постојећих најбољих упоредних стандарда и праксе у вези са обуком у сектору правосуђа. Ових девет начела односе се како на почетну, тако и на сталну обуку носилаца правосудних функција, истовремено указујући на кључну улогу националних институција којима је поверено спровођење обуке у правосудном сектору и на важност подршке извршне власти ваљаном функционисању обуке за носице правосудних функција.

⁹ В. С. Thomas, *Review of Judicial Training and Education in Other Jurisdictions*, 2006, Интернет: http://www.ucl.ac.uk/laws/socio-legal/docs/Review_of_Judicial_T%23100D85.pdf

¹⁰ Интернет: <http://www.ejtn.eu>. ЕЈТН је основана 2000. године.

¹¹ *Reseau Européen de Formation Judiciaire/European Judicial Training Network General Assembly*, 9–10 June 2016, Amsterdam, Judicial Training Principles.

Начела су следећа:

Правосудна обука је мултидисциплинарна и практична обука, чији је основни циљ унапређење стручних вештина и техника, те усвајање и ширење вредности које су комплементарне са правничким образовањем.

Ово начело указује на потребу да обука судија и тужилаца треба да буде усмерена на стицање практичних знања и вештина које носиоци правосудних функција користе у свакодневном раду. Осим што оваква обука треба да обухвати питања уско везана за прописе и правничку праксу, тј. за познавање права, од кључне важности за добро функционисање правосуђа је да се истовремено код носилаца правосудних функција развијају друга знања и вештине као што су етика, реторика, психологија, медијација и слично. Остваривање овог начела у пракси подразумева да обуке у правосудном сектору морају да имају утемељење у актуелној пракси, кроз студије случаја и симулације. Надаље, као што је истакнуто обука судија и тужилаца не би требало да буде ограничена искључиво на познавање права. Такозвано „немачко правило“ предвиђа диверсификовани годишњи програм обуке који обухвата 45-50% обука посвећених искључиво правним питањима, око 25-30% обука на годишњем нивоу посвећених знању из других дисциплина од значаја за правилну примену права нпр. медицине, економије, примењујући мултидисциплинарни приступ, док су преостале обуке посвећене унапређењу такозваних „меких“ вештина.¹²

Све судије и тужиоци треба да прођу кроз почетну обуку пре именованја на функцију или приликом именованја на функцију.

Националне јурисдикције различито приступају структурирању и спровођењу програма иницијалне обуке за судије. Ове разлике су углавном последица различитих начина избора носилаца правосудних функција. Један број правосудних система нуди дугу формалну институционализовану обуку, након чега следи интензивна даља/специјализована обука. Други системи пак оптирају за неку врсту приправничког стажа под надзором искусног судије/ментора. Приликом одређивања модела иницијалне обуке важно је размотрити ниво знања потенцијалних кандидата, специфичног правосудног и правног система земље и културе, као и потребе и очекивања грађана. Заједничко свим системима је да иницијална обука, која се организује пре или непосредно након преузимања дужности, мора бити допуњена континуираном обуком чиме се обезбеђује одговарајућа стручност носилаца правосудних функција. У земљама као што је Француска

¹² Интернет: [http://www.ejtn.eu/Documents/Methodologies_Resources/Best%20practices%20Lot%201%20EN/IC_10_Germany_EU_en%20\(3\).pdf](http://www.ejtn.eu/Documents/Methodologies_Resources/Best%20practices%20Lot%201%20EN/IC_10_Germany_EU_en%20(3).pdf).

теоријски део иницијалне обуке, у дужини од једне до две године, централизован је и одржава се у седишту одговарајуће институције. У другим земљама, на пример у Немачкој, иницијална обука се своди на практичну обуку под менторством вишег судије или тужиоца и одвија се у различитим судовима и тужилаштвима широм земље, али у дужим временским периодима, па и до четири године. Модел почетне обуке треба да омогући развој знања и вештина будућих судија и тужилаца тако да поред професионалности и ефикасности постану сензитивисани и друштвене разлике и динамику. Најразрађенији показатељ у вези са захтеваном обуком пре него што неко први пут ступи на дужност судије, дало је пак Консултативно веће европских судија. Оно је приметило, прво, да: „Постоје велике и бројне разлике међу европским земљама у односу на почетну и допунску обуку судија. Те разлике могу делимично да буду повезане са специфичностима различитих правосудних система, али у неким аспектима оне не изгледају као неизбежне или неопходне. Неке земље нуде дуготрајну и званичну обуку у установама специјализованим за то, након чега следи даља интензивна обука. Друге земље обезбеђују неку врсту приправничког стажа под надзором искусног судије који преноси своје знање и пружа стручне савете на основу конкретних примера, при томе указује на то који приступ одабрати и избегава било какву врсту дидактицизма. Земље прецедентног права значајно се ослањају на дуготрајно стручно искуство, обично адвокатско. Између тих двеју крајњих могућности постоји читав низ земаља у којима је обука у различитим степенима организована и обавезна“. Без обзира на различитости националних институционалних система и проблеме који се јављају у одређеним земљама, на обуку треба гледати као на нешто што је суштински важно када је реч о неопходности унапређења не само знања и вештина оних који се налазе у јавној судијској служби већ и за само функционисање такве службе.¹³ Ипак, препоручено је да нека почетна обука буде обавезан услов: „Мада је очигледно да судије које се запошљавају на самом почетку своје професионалне каријере треба да буду обучаване, поставља се питање да ли је то неопходно када се судије бирају између редова најбољих адвоката, који су искусни, као што је (на пример) у земљама прецедентног права“. Према мишљењу Консултативног већа европских судија, обе групе треба да добију почетну обуку: обављање судијских дужности је нова професија за обе групе и подразумева посебан приступ у многим областима, нарочито у вези са професионалном етиком судија, поступком и односом са свим странама које су укључене у судски поступак. С друге стране, важно је да се узму у обзир специфичности метода избора носилаца правосудних функција како би се програми обуке

¹³ Consultative Council of European Judges (CCJE) and Consultative Council of European Prosecutors (CCPE), Интернет: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1560897&site=CM>

адекватно одредили и прилагодили: искусни адвокати треба да буду обучавани само у ономе што је неопходно за њихову нову професију. У неким малим земљама, са врло малим правосуђем, локалне могућности обуке могу бити ограниченије и неформалније, али те земље могу користити могућности заједничке обуке са другим земљама.¹⁴ Поред тога, појашњена је природа ове почетне обуке на следећи начин: „Наставни програм почетне обуке и интензитет обуке значајно ће се разликовати зависно од одабраног метода запошљавања судија. Обука не треба да се састоји само од предавања о стручним техникама које се користе приликом вођења случајева од стране судија већ, такође, треба да узме у обзир и неопходност познавања самог друштва и свеобухватно разумевање различитих питања која одражавају сложеност живота у друштву. Поред тога, отварање граница значи да будуће судије морају бити свесне да оне јесу европске судије и да боље познају европска питања. С обзиром на различитости система за обуку судија у Европи, Консултативно веће европских судија препоручује следеће:

- да сви именовани кандидати за судијске положаје треба да имају или стекну, пре него што преузму своје дужности, широко знање из области домаћег и међународног материјалног права и поступака;
- да о програмима обуке који су специфичнији за обављање судијске професије треба да одлуче установа надлежна за обуку, наставници и саме судије;
- да такве теоријске и практичне програме не треба ограничавати на технике у строго правним областима, већ треба да обухвате и обуку из етике и увод у друге области битне за судијску делатност, као што је вођење случајева и управљање судовима, информациона технологија, страни језици, друштвене науке и алтернативно решавање спорова (*alternative dispute resolution* – АДР);
- да обука треба да буде плуралистичка како би се њома гарантовала и оснажила слободоумност судија;
- да, зависно од постојања и дужине претходног професионалног искуства, обука треба да буде довољно дуга да би се избегло да представља чисту формалност.

Консултативно веће европских судија такође препоручује праксу предвиђања периода обуке који ће бити заједнички за разне правне и судијске професије (на пример, адвокате и тужиоце у земљама у којима они обављају послове одвојено од послова судија). Оваква пракса подстицаће боље упознавање и узајамно разумевање између судија и других звања. Консултативно веће европских судија уочило је и да многе

¹⁴ Ibid.

земље приступ судијским радном месту условљавају претходним професионалним искуством. Мада не изгледа могуће да се такав модел свуда наметне и мада усвајање система којим се комбинују различите врсте проналажења кандидата за судије, такође, може да има предност у различитостима судијских биографија, битно је да период почетне обуке треба да обухвати, када је реч о кандидатима који су дошли непосредно са универзитета, значајан период обуке у стручном окружењу (адвокатска пракса, компаније итд.).

Све судије и тужиоци имају право на редовну сталну обуку након именовања на функцију и током вршења функције, и њихова је дужност да се обучавају. Свака држава чланица дужна је да успостави систем којим се осигурава да судије и тужиоци могу да ово своје право уживају на одговоран начин. Обука је редован део свакодневног рада судија и тужилаца. Све судије и тужиоци треба да имају довољно времена да учествују у обукама у оквиру свог радног времена, осим ако то изузетно не угрожава функционисање правосуђа.

Обука судија, нарочито у државама континенталног правног система, представља кључни елемент судске независности.¹⁵ У данашњем друштву, у којем се технологија, друштвене оклности и прописи мењају скоро на месечном ниову, судије и тужиоци морају стално да унапређују своја знања, вештине и ставове. Отуда је од изузетног значаја да судије имају свеобухватну али и разноврсну обуку, уклађену са њиховим стварним потребама. У Европи не постоји никакав стандард у погледу тога која институција је одговорна за спровођење обуке у правосудном сектору – овај задатак обављају или правосудне школе, академије или центри за обуку основане као самосталне институције као што је то, на пример, случај у Шпанији, Француској, Пољској, Немачкој, Грчкој, Хрватској, или обуку спроводе надлежно министарство или врховни суд, као што је то случају у Луксембургу, Словенији и Естонији.¹⁶ Обавезна обука судија и тужилаца који су већ именовани на функцију није стандард – напротив, обавезност обуке би се чак могла сматрати и нарушавањем независности

¹⁵ C. Thomas, *Review of Judicial Training and Education in Other Jurisdictions*, p. 13. Интернет: https://www.ucl.ac.uk/laws/judicial-institute/files/Judicial_Training_and_Education_in_other_Jurisdictions.pdf

¹⁶ "Eastern Partnership Enhancing Judicial Reform in the Eastern Partnership Countries Working Group on Professional Judicial Systems" *Project Report Training of Judges*, 10, Интернет: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/capacitybuilding/Source/judic_reform/Eastern%20Partnership_Report%20on%20Training%20of%20Judges_English_Final%20version_15%2005%202012.pdf

судијске функције.¹⁷ Ипак, у неким државама постоји или гарантовани минимум дана који судија или тужилац може провести на обуци (на пример, најмање пет дана обуке у Француској) или се постављају нешто шири циљеви у погледу времена које носилац правосудне функције треба да проведе на обуци (на пример, у Канади се очекује да новоименоване судије током четири године годишње похађају обуке у трајању од 10 до 15 дана).¹⁸ И системи пријављивања на обуку разликују се од државе до државе – негде је позивање на обуку и даље централизовано тако што се позиви за конкретне обуке упућују судовима, тј. судској управи, као што је то случај у Србији, док се у другим државама судије самостално пријављују за обуке, као што је то случај у Шпанији и Пољској, а сама институција која спроводи обуку одлучује о томе који од пријављених судија и тужилаца ће моћи да учествују у обуци, на основу унапред познатих критеријума.¹⁹ Ове две препоруке, читане заједно, јасно указују на неопходност грађења и одржавања културе образовања у правосудном сектору, што је од нарочитог значаја за државе у којима је пракса сталне, целоживотне обуке носилаца правосудних функција успостављена релативно недавно.

У складу са начелима судске независности, доношење одлука о развијању, садржини и спровођењу правосудних обука у искључивој је надлежности институција којима је поверена обука у правосудном сектору.

Независно од облика, развоја и културног контекста, програми обуке у правосудном сектору усмерени су на унапређење знања и вештина судија, чиме се обезбеђује и виши степен уједначености судских одлука, а самим тим и правна сигурност која је битна одлика владавине права. Програми обуке судија и тужилаца морају бити у складу са њиховим стварним потребама, и отуда процена потреба за обукама представља кључни елемент процеса планирања, спровођења и евалуације обука. Сама процена потреба за обукама спроводи се на различит начин у различитим државама,²⁰ али са истим циљем – да се јасно утврде потребе за обуком у правосудном сектору и то укључивањем широког круга партнера у процену. На ове потребе се потом одговара кроз годишњи програм обуке, али и кроз средњерочно и дугорочно планирање обуке, будући да свака процена потреба за обуком, по правилу, не указује само на текуће, већ и на

¹⁷ С. Thomas, *op. cit.*, p. 18.

¹⁸ *Ibid.*, p. 19.

¹⁹ *Comparative Analysis Of Judicial Training Curricula*, извештај израђен у оквиру Пројекта подршке Европске уније Правосудној академији, доступно на захтев.

²⁰ А. Кнежевић Бојовић, О. Пурић, "In-service training of judges in Europe", *Foreign Legal Life* 4/2016, pp. 57-70.

будуће и системске потребе за обуком. Сам годишњи програм обуке, а нарочито сет података у вези са годишњим програмом обуке који је јавно доступан, разликују се од државе до државе. Оно што је стандард који се може препознати у пракси институција надлежних за правосудну обуку је то да су програми обуке и календари обуке доступни јавности и по годину дана унапред (Шпанија, Пољска), што потенцијалним корисницима обуке значајно олакшава планирање похађања обуке. Ова препорука јасно истиче неопходност да програми обуке у сектору правосуђа не зависе од тренутне политичке, економске или друштвене ситуације (што не значи да на њу не треба да одговоре), већ да буду засновани на потребама како носилаца правосудних функција, тако и крајњих корисника – грађана.

Обуке превасходно треба да спроводе судије и тужиоци који су претходно прошли одговарајућу обуку.

Кроз ову препоруку препознато је оно што је потврђено у пракси – да обука у правосудном сектору даје најбоље резултате када су предавачи друге судије и тужиоци, који се и сами у свом свакодневном раду суочавају са истим изазовима као и полазници обуке. Истовремено, препоруком се јасно указује на то да чињеница да је неко судија или тужилац не може сама по себи бити довољна да некога идентификује као одговарајућег предавача – неопходно је да будући предавачи, осим стручног знања, стекну и знања и вештине који су неопходни за делотворно преношење знања на кориснике обуке. И обуку предавача, по правилу, спроводе институције које су надлежне за спровођење обуке у правосудном сектору. Ипак, ову препоруку нипошто не треба схватити тако да само судије и тужиоци могу држати обуке.

Активне и модерне образовне технике треба да имају примат у правосудним обукама.

Традиционални приступ обуци подразумева преношење знања на класичан, *ex cathedra* начин, уз пасивну улогу корисника обуке. Насупрот томе, ЕЈТН у свом Приручнику о методологији обуке у правосудном сектору²¹ указује на неопходност партиципативног приступа обуци у правосудном сектору. Овај приступ није усмерен само на то да се зна више, већ и на практичну употребу стеченог знања. Примери активних и модерних образовних техника у обуци судија и тужилаца су бројни, и овом приликом издвајамо само неколико:

²¹ *EJTN Handbook on Judicial Training Methodology in Europe*, 2016, pp. 21, etc. Интернет: http://www.ejtn.eu/Documents/EJTN_JTM_Handbook_2016.pdf

- мултипрофесионалне обуке, тј. обуке где су учесници истовремено припадници различитих професија као што су судије, тужиоци, вештаци, радници центара за социјални рад, полицајци и слично. Оваква обука помаже у изградњи ширег заједничког разумевања кључних концепата и инструмената од значаја за њихов рад, јасном идентификовању улога и одговорности свих актера, и унапређују различитих канала комуникације. Мултипрофесионалне обуке такође су незаобилазне приликом стицања неправничких знања и вештина.
- оснивање мрежа судија и тужилаца који поседују посебна знања у областима као што је право Европске уније;
- успешни примери таквих мрежа постоје у Италији, Шпанији и Румунији, а њихов рад је неретко праћен и развијањем додатних механизма размене знања, као што су интернет форуми или интернет странице на којима су доступне нове и ажурне информације у вези са правом Европске уније;²²
- праћење рада судије у једном предмету у реалном времену, преко видео линка.²³

Кроз ову препоруку подржавају се и усмеравају напори институција надлежних за спровођење обука у правосудном сектору ка развијању нових облика и метода обуке, који су прилагођени локалном контексту и потребама, а који истовремено омогућавају корисницима обуке да у њој активно учествују и тако лакше и потпуније усвоје нова знања и вештине.

Државе чланице треба да националним институцијама којима је поверена обука у правосудном сектору обезбеде одговарајућа средства финансирања и друге ресурсе, како би им омогућиле да постигну своје циљеве.

Независно од тога да ли је обука у правосудном сектору поверена надлежном министарству, врховном суду или самосталној и независној правосудној школи или академији, неопходно је да државе у својим буџетима издвоје неопходна средства за функционисање обуке у правосудном сектору. Обезбеђивање довољно средстава за обуку судија и тужилаца велики је изазов, нарочито за државе у транзицији које немају дуготрајну праксу оваквих обука, и у којима се регулаторни оквир и даље често мења. Отуда је ова препорука пре свега упућена извршној власти која, у сарадњи са судском влашћу, мора да благовремено планира

²² Интернет: [http://www.ejtn.eu/Documents/Methodologies_Resources/Best%20practices%20Lot%201%20EN/ITT_UP%2003_Romania_EU_en%20\(2\).pdf](http://www.ejtn.eu/Documents/Methodologies_Resources/Best%20practices%20Lot%201%20EN/ITT_UP%2003_Romania_EU_en%20(2).pdf)

²³ Интернет: http://www.ejtn.eu/Documents/Methodologies_Resources/Best%20practices%20Lot%201%20EN/IT_27_Spain_EU_en.pdf

финансирање. С друге стране, и државе са вишедеценијском традицијом постојања правосудних академија суочавају се са изазовом спровођења обука великог обима, у случају усвајања нових прописа или промене праксе, нарочито када су такве измене ненајављене а потреба за обуком хитна. Због тога је од кључног значаја да све институције надлежне за обуку правосудном сектору имају и стратегију за обуке великог обима, која треба да омогући: планирање за ову врсту обуке, развијање стратегије обуке, обезбеђивање једнообразних услова за обуку за све учеснике обуке, и комбиновање различитих приступа обуци, укључујући и истовремено развијање обука у непосредном контакту предавача и корисника обуке и механизма учења на даљину, у складу са најбољим упоредним праскама.²⁴ У неким државама, као што је Пољска, трошкови оваквих хитних обука покривају из државног буџета намењеног судовима, а не из средстава раније опредељених за спровођење већ усвојеног програма обуке.²⁵

Највиша тела судске власти треба да подржавају правосудну обуку.

Као што је већ истакнуто, у Европској унији, националне институције за обуку у правосуђу су главни пружаоци обуке за носиоце правосудних функција. Школе које пружају иницијалну и континуирану обуку постоје у 17 држава чланица. У другим случајевима, обуку организује министарство правде или правосудни савети. То истовремено значи да се у већини јурисдикција, припрема и спровођење као и контрола правосудне обуке налази у искључивој надлежности правосуђа, иако је присутно укључивање извршне власти преко министарства правде или другог одговорног министарства, било кроз финансирање обуке и/или кроз учешће у управљачким телима институција за обуку. Контрола правосуђа над обуком носилаца правосудних функција постиже се, обично, већином представника правосуђа у управним телима институција надлежних за обуку, што истовремено осигурава кредибилитет обуке. Формални утицај извршне власти је, дакле, уско ограничен само на пружање организационе и финансијске подршке. Европска повеља о закону за судије²⁶ наводи да кандидати који су одабрани да врше судијске дужности морају да се припреме за тај задатак одговарајућом обуком, коју мора да финансира држава. Код припреме судија за доношење независних и непристрасних

²⁴ Интернет: http://www.ejtn.eu/Documents/Methodologies_Resources/Best%20practices%20Lot%201%20EN/IC_18-I_France_EU_en.pdf

²⁵ Члан 15а пољског Закона о правосудној академији. Видети: Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r.o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, Dz.U.2016.150, 2016-03-04 zm. Dz.U.2016.178 čl. 20, 2016-04-04 zm.Dz.U.2016.178 čl. 20, 2016-05-07 zm. Dz.U.2016.633 čl. 2.

²⁶ Интернет: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&id=1766525&Site=COE&direct=true>

одлука морају се имати у виду одређене предострожности којима ће се гарантовати компетентност, непристрасност и обавезна отвореност, како садржаја програма обуке, тако и функционисање тела која их реализују. Тело надлежно за обуку треба да буде независно од тела које бира и стара се о дисциплинској одговорности. Због тога Повеља предвиђа да орган из става 1.3 мора да обезбеди да програми обуке и организација која их спроводи испуњавају услове отворености, компетентности и непристрасности и да морају бити везани за вршење судијских дужности. Да би се то постигло, институција мора имати средства. У том погледу мора се законом утврдити процедура надзора од стране тела из става 1.3 над институцијом за обуку, а у вези са конкретним условима рада тела за обуку, као и у вези програма и њихове реализације.

5) ИЗВОРИ

- Comparative Analysis Of Judicial Training Curricula, извештај израђен у оквиру Пројекта подршке Европске уније Правосудној академији.
- Dallara, C. "Judicial Reforms in SEE Democratising Countries. Towards a Contextualized Framework for the Analysis", *Democracy and Judicial Reforms in South-East Europe*, Springer International Publishing, 2014.
- Eastern Partnership Enhancing Judicial Reform in the Eastern Partnership Countries Working Group on "Professional Judicial Systems" Project Report Training of Judges.
- EJTN Handbook on Judicial Training Methodology in Europe, 2016.
- Kosař, D., *Perils of Judicial Self-Government in Transitional Societies: Holding the Least Accountable Branch to Account*, Cambridge University Press, 2016.
- Kühn, Z., *The Judiciary in Central and Eastern Europe: Mechanical Jurisprudence in Transformation?*, Brill, 2011.
- Muniz-Argüelles L., Fraticelli-Torres M., *Selection and Training of Judges in Spain, France, West Germany, and England*, *Boston College International and Comparative Law Review*, 1 (1985).
- Reichert, John P., "Recruiting and Training Judges in France", *Judicature*, Vol. 57, Issue 4, 1973.
- Reseau Européen de Formation Judiciaire/European Judicial Training Network General Assembly, 9 – 10 June 2016, Amsterdam, *Judicial Training Principles*.
- Thomas, B. C., *Review of Judicial Training and Education in Other Jurisdictions*, 2006.
- Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r.o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, Dz.U.2016.150, 2016-03-04 zm. Dz.U.2016.178 čl. 20, 2016-04-04 zm.Dz.U.2016.178 čl. 20, 2016-05-07 zm. Dz.U.2016.633 čl. 2.

Интернет: www.ejtn.eu

Кнежевић Бојовић, А. и Пурић О., "In-service training of judges in Europe", *Foreign Legal Life*, 4/2016.

Мишљење бр. 4 (2003) Консултативног већа европских судија о почетној и сталној обуци, Consultative Council of European Judges (CCJE) and Consultative Council of European Prosecutors (CCPE).

Основна начела независности судства усвојена од стране УН 1985 (U.N. Basic Principles on the Independence of the Judiciary), 1985.

Препорука бр. (94)12 Комитета министара о независности, делотворности и улози судија, Начело III; Европска повеља о закону за судије говори о уској повезаност почетне и сталне обуке са независношћу и ефикасношћу укупног правосудног система (*European Charter on the statute on judges*, DAJ/DOC (98) 23).

Препорука Комитета министара државама чланицама Савета Европе, „О судијама: независност, делотворност и одговорност“ (CM/Rec (2010) 12 on judges: independence, efficiency and responsibilities).

Пурић, О. Кнежевић Бојовић, А., „Креирање образовне политике у правосуђу Србије и утицај Европске уније“, *Политичка ревија*, vol. 50, бр. 4/2016.

VI ЗНАЧАЈ ЗА СРБИЈУ

Правосудна академија Србије има статус посматрача у оквиру ЕЈТН. То значи да, иако она у овом тренутку не може бити везана начелима правосудне обуке које је ЕЈТН усвојио, она их свакако мора узети у обзир и у што већој мери примењивати у свом раду. Поштовање ових начела нарочито је значајно имајући у виду чињеницу да је Правосудна академија релативно нова институција у правосудном систему Србије, којој је поверена кључна улога у спровођењу почетне и сталне обуке носилаца правосудних функција и успостављања функционалне везе између стручности, с једне стране, и избора и напредовања носилаца правосудних функција, с друге стране. Осим тога, процес придруживања Србије Европској унији подразумева достизање задовољавајућег степена владавине права и независности судске власти – а као што је раније у тексту истакнуто, стручност је инхерентни елемент судске независности. Отуда девет препорука ЕЈТН треба да представљају норму за рад Правосудне академије, а уједно и представљају стандард у погледу дужности и очекивања носилаца правосудних функција у погледу њиховог стручног усавршавања.